

را حله پور آذر

هنرستان از هنرستان

فرهنگ تفاهم در مدرسه

پیامبر اکرم (ص): پروردگارم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است

محیط است. تفاهم در مدرسه به تجربه‌های زندگی درون گروهی برمی‌گردد؛ به احساسی که بعد از مدتی، عضو گروه بودن را در فرد تداعی می‌کند؛ احساسی مبهم که با ورود به محیط از پیش چیده شده‌ای مثل مدرسه، در فرد ایجاد می‌شود و برای هر کسی که در آن باشد، مثل حس متفاوت بودن سرِ صف اولین صبحگاه در مدرسهٔ جدید، واقعی و زنده است.

افراد و گروه‌ها برای درک و فهمیدن محیط، به راهی روشن نیاز دارند؛ راهی که آن‌ها را به رفتارهای عادی (قانونمند) و مورد توافق هدایت کند.

تفاهم مدرسه‌های به روابط بین اعضا، بینش و زبان آن‌ها برمی‌گردد. تمامی این موارد از زمانی که اعضای گروه دور هم جمع می‌شوند، به طور طبیعی اتفاق می‌افتد. وارد شدن یک دوست جدید در گروه دوستانهٔ قدیمی، وقتی اتفاق می‌افتد که دانش آموز جدید بتواند الگوهای ارتباطی بین اعضای گروه را درک، تقریباً شبیه دیگر اعضای گروه فکر و از کلمات رایج بین آن‌ها استفاده کند.

مطالعات جدید آموزش و پرورش، روی موضوع تفاهم در مدرسه تمرکز دارد، البته بیشتر مطالعات دربارهٔ دوره‌های دبستان و راهنمایی انجام گرفته است، ولی در مورد تمامی محیط‌های آموزشی مصداق دارد. تفاهم و فهمیدن پدیده‌ای است که وقتی در محیط مدرسه ایجاد شود، روی عملکرد تک‌تک افراد مدرسه اعم از دانش آموز و کارکنان تأثیر می‌گذارد. لغت تفاهم به معنای درک متقابل و پیدا کردن معرفت نسبت به خود، دیگری و

غلامرضا بهرامی

امام رضا (ع) در پاسخ به این سؤال که: عقل چیست؟ فرمود: جام اندوه را جرعه جرعه نوشیدن، با دشمنان مسامحه کردن و با دوستان مدارا نمودن

دانش آموزان اتفاق نظر ایجاد و ارزش های آن ها تقریباً یکسان شود. البته در رسیدن به ثبات دوباره، معلمان و دانش آموزان قدیمی که با فرهنگ مدرسه بیشتر آشنایی دارند، نقش مهمی بازی می کنند.

فرهنگ تفاهم قوی در مدرسه ویژگی های منحصر به فردی دارد. اهداف گروه را دنبال می کند، سبب ها، نشانه ها و محصولات خاص خود را دارد و می تواند روی افراد خود چنان تأثیر بگذارد که همه افراد به تفاهم ها و فرهنگ خود پای بند بمانند. آن چه در پروژه های دانش آموزی تولید و ارائه می شود، مانند عملکرد و رفتار دانش آموزان در جشنواره های دانش آموزی، فضای بسیار

در مدرسه با قرار گرفتن دانش آموزان و افراد مدرسه کنار یکدیگر، گروه شکل می گیرد. دانش آموزان هر سال به پایه بالاتر می روند و با معلمان و دانش آموزان جدید، تشکیل گروه می دهند. تفاهم در این گروه وقتی ایجاد می شود که اعضای گروه به ارزش های مشترک برسند، راه های فکر کردن خود را با هم به اشتراک بگذارند و به رفتارهای پذیرفته شده در گروه وفادار و پای بند بمانند. در این صورت، تفاهم دوطرفه به وجود می آید و زندگی آسان و شیرین می شود. با گذشتن روزهای مدرسه، لحظات مهم و سرنوشت سازی برای گروه پیش می آید؛ لحظاتی که قول و قرارهای (تعهدات یا قانون های) درون گروه معنا پیدامی کند؛ مانند لحظه تصویب برنامه امتحانی بین دانش آموزان و دبیران، یا لحظه تصمیم گیری در مورد مکان اردو در این لحظات است که تفاهم در گروه زنده می شود، و جان می گیرد و حیات خود را آغاز می کند.

هر گروهی برای بقا و ادامه حیات به تفاهم نیاز دارد. بدون تفاهم دیری نمی گذرد که گروه و به دنبال آن قدرتی که در گروه نهفته است، از بین می رود و در نهایت افراد به صورت جدا از هم زندگی را ادامه می دهند. فرهنگ تفاهم در مدرسه کمک می کند تا دانش آموزان عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشند. در واقع فرهنگ تفاهم مسیر حرکت تا موفقیت را برای دانش آموزان روشن می کند و با علائمی که در مسیر می گذارد، درست مثل علائم راهنمایی و رانندگی، آن ها را به سوی هدف هدایت می کند. همان طور که علائم راهنمایی و رانندگی به راننده نشان می دهد چه مسیری را انتخاب، با چه سرعتی حرکت و کجا توقف و کجا احتیاط کند، فرهنگ تفاهم افراد را آموزش می دهد چه طور به موفقیت برسند. این فرهنگ در هر مدرسه با مدرسه دیگر متفاوت است، زیرا ارزش ها و باورهای افراد در هر مدرسه متفاوت است. ولی فرهنگ تفاهم وقتی قوی می شود که اجزای فرهنگ پویا و منسجم باشند و به روشنی بیان شوند. وقتی افراد جدیدی وارد فرهنگ مدرسه می شوند - زمانی شبیه ابتدای سال تحصیلی - فرهنگ مدرسه دچار تحول و تغییر می شود و وقتی دوباره به ثبات می رسد که بین

بیانی که باشد به حجت قوی
ز نابخردی باشد ار نشنوی
دُرّی را که او تاج تارک بود
ز دن بر زمین نامبارک بود
هنر نیست روی از هنر تافتن
شقایق دریدن خشن بافتن
خردمند را چون مدارا کنی
هنرهای خویش آشکارا کنی
نظمی

مناسبی است که در آن فرهنگ مدرسه را به وضوح می توان دید.

نقش مدیر در ایجاد و حفظ فرهنگ تفاهم بسیار پررنگ و اساسی است. مدیر مدرسه با رفتار خود و برنامه هایی که در مدرسه هدایت و اجرا می کند، فرهنگ تفاهم را بین دانش آموزان رواج می دهد و به آن عمق می بخشد. این برنامه ها به طور هم زمان مأموریت و هدف های مدرسه را دنبال می کنند. وقتی موفقیت تحصیلی جزو هدف های اولیه مدرسه باشد، بین فرهنگ تفاهم در مدرسه و نمره های دانش آموزان رابطه معناداری ایجاد می شود. یعنی کسب رتبه های علمی بالا جزو فرهنگ دانش آموزان می شود و آن ها در عرصه های علمی می کوشند تا مدرسه خوش نام شود. هر اندازه دورنمای اعضای مدرسه به هم نزدیک تر و توافق نظر روی ارزش ها بیشتر باشد، تفاهم بهتری حاصل می شود.

در نهایت، وجود فرهنگ تفاهم در مدرسه، مدرسه را به محیطی زنده و پویا تبدیل می کند.

